

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 2.

FRANČE GERŽELJ: Slovaška vas. — JOŽA LOVRENČIČ: Božja sodba. — M. N.: O, ne veruj! — M. N.: Fran S. Finžgar. — KOPRIVA: Časi. — FR. BAŠ: Izvor današnje gospodarske krize. — DR. I. ROSINA: Delokrog slovenske kmet-ske mladine. — M. KOVAČIČ: Zakaj v Sokola? — Fj. M. Dostojevski. — Preds. Č. S. R. prof. T. Masaryk. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh. — Nove knjige.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobnj prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5./1. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

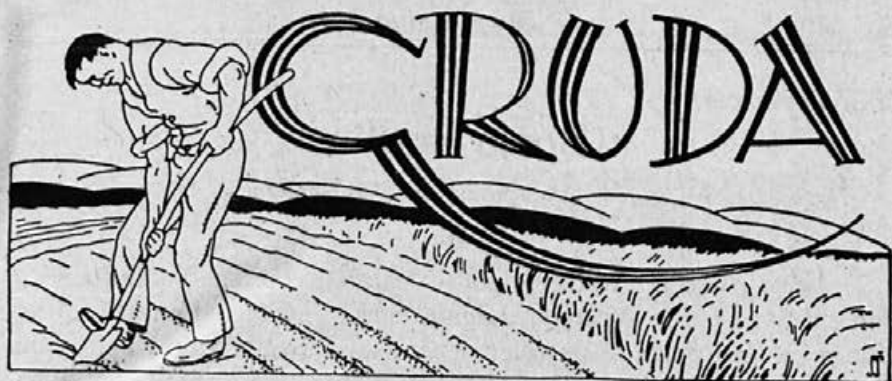
šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrtni, pletilni švicarski stroj **DU-
BIED.**

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Nagrade
za naše naroč-
nike!

Pazite
na dopisnico, ki
smo jo priložili
tej številki
„Grude“.

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Francè Gerželj:

Slovaška vas.

Hiše in med nje
cesta odnekod pride
in spet gre
na koncu vasi bogvekam.

In vse življenje
po cesti pride in spet gre,
veliko in majhno,
bogato in grenko;
še pisma od daleč in tuje življenje,
prav vse pride po cesti
in skozi srca gre
in spet dalje bogvekam beži.
Ves dan, od jutra do večera,
je cesta polna nemira, da je že trudna,
ko „Ave Marijo“ zvoni,
Zvoni tja daleč prek donavske ravni,
ugasne na cesti življenje in sredi vasi.
Le zadnji gost stopa prav počasi
sklonjen in tih kot bolest po vasi.

Joža Lovrencič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

II.

Peer, Anže in Andrejec so se bližali Kropi, nad katero se je pod vrhovi Čela in Vretena dvigala cerkev svetega Lenarta. Mesečina jo je že dosegla in na zeleni višini se je svetila kakor bel labod, ki je priletel kdove odkod in se utrujen spustil v reber, kjer dviga glavo, kakor bi gledal, ali bi se mogel vzpeti s svojega počivališča in preleteti visoki Špik ali njegove sosede Zidano skalo, Orlovino in Babji zob, kateri so s Čelom in Vretenom strmeli v globel, kjer so se ob njihovem vznožju stiskale hiše, kakor bi se prerivale za prostor, ki jim je bil skopo odmerjen v tesni dolini.

„Din ... din ... din ...“ je udarilo kladivo na mali zvon.

„Tri četrť na dve bo!“ je menil Anže.

Motil se je.

„Don ... don ... don ...“ je udarilo kladivo še na veliki zvon. ko so izzveneli udarci malega.

„Tri četrť na tri je, Anže!“ je ugotovil Andrejec.

„Dolgo smo jo povlekli, pa saj imajo Kroparji samo enkrat na leto nageljev semenj in nam se po vrhu nikamor ne mudi. Nismo kovači, da bi nas potem celo leto vlekli, če bi prišli danes zadnji v vigence!“ je dejal Anže.

„Saj res, pravočasno pridemo, da bomo videli, koga je semenj zdelal, da se mu ne bo ljubilo vstati in bo rajši prenašal posmeh, kakor bi žrtvoval pol ure spanja!“ je bil Peer vesel.

„Oni, ki so ostali pri Karlovčanu in jih je zdelalo tvoje vino, se pač ne bodo vzdramili, če jih ne bodo pošteno stresli!“

„Nič se ne boj, Andrejec, Karlovčan jih ne bo prenočeval ob praznih bokalih. Drugega za drugim vrže na cesto, če jih že ni!“ je bil Anže prepričan.

„Ali mislita kar spotjo preko Barigle za Babji zob h kopam?“ je vprašal Peer in še povedal, da sam počaka jutra, ko si bo mogel nakupiti moke in zabele, ki ju ne mara pogrešati tudi ta čas, ko se mora skrivati.

„Jaz bi skoraj šel,“ je rekel Andrejec.

„Potem moraš iti sam,“ mu je dejal Anže. „Meni se ne mudi. Preden se vrnem v goro, bi rad še nekaj opravil!“

„Kaj?“ sta ga vprašala oba.

„K Miheliču bom zjutraj stopil pa mu povem, da mu ne bom več kupal oglja. Obračun bom zahteval, naj bo staremu prav ali nel!“ je odgovoril Anže s prikrito jezo.

„Klemenca še nisi pozabil!“ ga je dregnil Peer.

„Nisem ga in ga ne bom!“ je odvrnil Anže.

„Komu pa misliš potem žgati?“ je vprašal Andrejec.

„Komu? Ali je sam Mihelič v Kropi? Saj so še Šolar, Bodljaj, Mazzoli, Gašperin, Žigon, Plavec, Pibrovec, Rabič, Klinar, Jalen, Kapus, Ažman in drugi! Ni vrag, da ne bi mogel dobiti odjemalca! Ne bom gledal, tudi če bi moral popustiti za kak groš, samo da bi pokazal Miheličevemu, kako se tudi ogljar lahko postavi!“ je rastel v svoji zagrenjenosti Anže.

„Prav imaš, Anžel!“ mu je pritrnil Peer.

„Jaz bom pa le še Miheliču žgal,“ je povedal Andrejec.

„Kakor hočeš, prijateljstva radi tega s teboj ne bom razdiral! Do jutra me pa le počakaš, da pojdeva skupaj v goro,“ je nekako prosil Anže.

„Sam ne bom hodil, počakam te,“ je obljubil Andrejec.

Prišli so izza ovinka v Stočju in zagledali Kropo z velikim plavžem med prvimi hišami in še z manjšo slovensko pečjo v gorenjem koncu „Pri starem kladivu“.

„Kruhi že vstajajo!“ je dejal Peer, ko je videl, da se okenca v nekaterih hišah rdečkasto svetijo.

Kovači so stanovali večinoma v hišah svojih gospodarjev fužinarjev, kjer so se morale po dve, tri družine stiskati v izbi okoli ene mize, ob kateri so jedli svoj kruh, in je imel potem „gospod“ dva kruha, tri kruhe ali tudi več, ki so pomenili kovaško družino, kateri je še pripravil pod streho tesne prostore, kjer so prenočevali.

Preden sta utegnila Anže in Andrejec kaj pripomniti, so zaslili hripavo pesem starega Mekelja, ki je bil nočni čuvaj in je obenem budil kovače k delu.

„Din ... din ... din ... din ...“ je udarilo v stolpu in kakor bi se vzdramil, se je oglasil nato še veliki zvon: „Don ... don ... don ...“

„Ura je odbila tri,
kmalu konec bo noči.
Sveti se, sveti beli dan,
k nam bo prišel Jezus sam,
z rožo Marijo cartano
in z vso nebeško družino ...“

Iz zgornjega konca je prihajal Mekelj in njegova pesem je šla z njim in se oglašala vedno bliže. Petelini so začeli tekmovati z njim; čeprav so bili še zaprti, je njihov glas le jasneje odmeval v somrak, ki se je boril z nočjo.

„Sveti se, sveti beli dan,
Meklju se toži, je zaspan!“

so zapeli Peer, Anže in Andrejec, oponašajoč nočnega čuvaja, ki je očitno začuden in jezen obmolknil in godrnjaje prikoračil v spodnji konec in čez most, da bi zavil po drugi strani in dokončal svoj krog.

„Pijanci nemarni, ali se vrača pošten človek ob tej uri domov!“ se je zadril na cesti in pridvignil svojo laterno, da bi posvetil izzivačem v obraz in jih spoznal.

Peer je skočil k njemu, mu izzvil svetilko iz rok, se pripognil pa mu posvetil z njo prav pod nos.

„Sveti Lenart in vsi nebeški pomagavci!“ se je umaknil Mekelj in roke so se mu tresle, ko je še z levico zgrabil za helebardo, ki jo je zvesto nosil kot strahujoč znak svoje nočne službe.

„Hahahaha!...“ so se mu smejali vsi trije.

„Peer, Maks Peer, ali si ti ali je tvoj duh, ki ga loški biriči niso mogli zadržniti s telesom vred?“ je trepetal Mekelj in hotel tako pokazati, da se tudi duhov, ki bi se povračali in strašili, ne boji.

„Peer sem, Peer z dušo in telesom, Mekelj!“ ga je potolažil in Mekelj je pozabil, da so ga dražili, in šel je z njimi po cesti mimo Klinarja, kjer je vnovič začel svojo pesem, ki jo je zavlekel do Solarja.

„Za nocoj sem opravil,“ je rekel na mostu pred znamenjem svetega Janeza Nepomuka, „zdaj pa pogledam v Mazollijev vigenc, če je že kdo v njem, da se pogrejem in še nasmejem, ko bodo čakali zadnjega!“

„Pa stopimo še mi s teboj, ko se ne vemo do jutra kam dati,“ je dejal Peer in krenili so proti Mazollijevemu vigenču, ki je bil eden največjih. Obstali so pred leseno kolibo ob bregu Kroparščice, iz katere je bila napeljana roja, da je mogla voda na kolo, ki je gonilo meh v vigenču. Kolo je še mirovalo, po čemer je sklepal Mekelj, da se žeblijarjem ne mudi. Res, vigenč je bil še zaprt. Niso čakali pred njim, šli so proti gorenjemu koncu, meneč, da so gorenjci manj zaspani, a so se prepričali, da je nageljev semenj vse zdelal. Od vigenca do vigenca so šli in prišli do zgornjega

plavža skoro v Kotel in šele ko so se vračali, so videli, kako hitijo kovači in pomočniki in vajenci in žene in dekleta vsak v svoj vigenc, odkoder se je slišal smeh, s katerim so sprejemali vedno onega, ki je prišel zadnji.

V ta in oni vigenc so pogledali, voščili dobro jutro, povprašali, kdo je zadnji, se pošalili in odšli, češ, da morajo obiskati po vrsti vse, a so prišli le do Mazollijevega, kjer so se ustavili.

V vigencu je bilo že vse živo. Na štirih ješah je že žarelo oglje, kateremu so dokladali iz kabernelov novega, ki se je kmalu razvnelo v živo žerjavico, zakaj veliki meh v kotu je stokal, sopihal in ječal in poganjal vso sapo, kar jo je sproti ujel, po lesenih ceveh, ki so bile speljane pod tramovi do vsake ješe, da ni nehalo tleti oglje, v katerem so se bile že belile železne palice, cajni. Nakovali so jih v cajnaricah, ko so več centov težkega volka, stopljeno rudo, razcepili v štiri dele in potem vsakega prevarili v posebni peči in ga nato potegnili v debelejšje ali tanjše droge in palice, ki so jih oddali v vigenca, da nakujejo iz njih žeblje. Meh je sopihal kakor ogromna zver, ki so jo ugnali v kot in ne more nikamor. Ni prenehal, zakaj kolo nad rojo se je neprestano vrtelo, voda mu ni dala počitka, in njegovo vreteno je vzgibalo vzvode, ki so premaknili in premikali velikanski valj, položen od enega konca vigenca do drugega. Od njega je segala navpična železna ročica do ogromnega širokega, okroglega mehu, katerega je tihotapsko kakor cigan — tako se ročica tudi imenuje — prijemala, vzdigovala in zopet izpuščala vse potem, kakor se je valj visoko nad glavami pregibal na desno in zopet na levo.

Okoli vsake ješe je bilo po več kamenitih panjev, okroglih do pasu segajočih podstavkov, katerih površina je ravna in je vanjo vdeleno nakovalo, na katerem odteguje kovač s kladivom razbeljeni cajn v spodnji tanki del žeblja, ki ga še priostri. Tako odtegnjeni konec — štiblo zaseka na široklju, nekakem dletu, pritrjenem v panj pred nakovalom, potem pa položi vse na kobilo. Štible morajo nato še v nagležen, palec debelo ploščo, ki ima na enem koncu tolikšno luknjo, da more železo, ki naj postane žebelj, vanjo. Konec štible, ki gleda še iz luknje, mora biti razbeljen, da ga kovač pobije in napravi tako žeblju glavo. Prožna zmet pod nagležem sproti odmetuje žeblje, če pa kateri le zastane, si mora pomagati kovač z „deklo“, malimi kleščami.

Mekelj, Peer, Anže in Andrejec so vse to videli, a ni jih zanimalo, kakor jim ni bilo mar, ali kujejo vojskarje, romarje, šmole, cigane, žokarje, konjake, volarje, kamelarje, podrujce, debelune, coklarje, udarjence, toparje, podkovčarje, kaputarje, čežine, bartnole, ktordeže ali katerokoli izmed sto sedemindvajsetih vrst žebeljev, ki so nosili kroparsko slavo v širni svet. Ni jih zanimalo vse to, zakaj neštetokrat so bili že v vigencih. Mekelj se je postaral v njih in onemogel tako, da so mu zaupali le še helebarde in laterno. Pogledali so po kovačih in ženskah, ki so tudi stale ob panjih in kovalale. Nekatero so imele opraviti pri ješah, kamor so pristavile v nazidek ob ognju lonce in piskre, da skuhajo družini zajtrk. Mekelj je šel od ješe do ješe in se priporočal za kapljo mleka in žlico žgancev, da se otešča.

Anže je opazil v spodnjem koncu pri panju Lenko. Ročno je premikala razbeljeno štiblo in kovala žebelj za žebljem, ne da bi ga pogledala. Sosedo in sosedje, ki so bili okoli nje zelo glasni in se ji posmihali, so ji potem, ko je vstopil Mekelj s svojo družbo, le pomežikovali, da bi je ne spravili v jok pred obiskovavci, katerih niso pričakovali.

„He, kdo je zadnji?“ je glasno povprašal Peer.

„Anže, ki je za teboj vstopil!“ so mu odgovorila dekleta in se zahihitale.

„Mi nismo žebjarji, nas ne boste imeli med seboj, da bi nas celo leto vlekli!“ jih je zavrnil Andrejec, zakaj Anžetu je zmanjkalo besede, da bi zavrnil dekleta, ko je ugledal Lenko.

„O, saj je dovolj, če ga bomo mogli vsako nedeljo ali tedaj, ko pripelje oglje, kaj Lenka?“ so bila dekleta glasna.

Lenka je molčala in kovala.

„Glej jo, kaj nisi vesela, da te je Anže rešil?“ jo je hotela spraviti do besede njena tovarišica živa Ažmanova Mica.

„Ho, Lenka, ti da si zadnja? Glej, glej, včeraj popoldne si pa pri teku do Stočja bila prva med dekleti in Anže je moral dobro teči, da je prehitel Klemen in te pred njim ujel, čeprav ti ni bilo všeč, kakor smo videli, ko si se odločila z nageljem za Miheličevega!“ jo je podražil Mekelj.

„Preveč jo je tekanje utrudilo, ali pa se ji je ponoči predolgo zahvaljeval Klemen za nagelj!“ jo je zbudel Peer.

Kladiva so zastala, vsi so pogledali proti Lenki, ki so ji oči jezno zažarele kakor iskre na ješi, ki so se dvigale pod pločevinasto kapo, katera je branila, da niso mogle pod leseno streho.

„Če me boste dražili, kar grem! Ali mislite, da sem obsojena kakor vi vse življenje v vigenč? Dovolj imamo doma, da bi mi ne bilo treba kovati, če ne bi hotela!“ se je postavila z glasom, ki je zapel sveže, kakor bi s kladivcem udarila ob srebro.

„Saj vemo, saj vemo, a šale nam ne smeš zameriti!“ so jo mirili vigenčarji in vigenčarke, ki se ji niso hoteli zameriti, ko so k Lipkovim hodili v trgovino...

„No,“ se je oglasil najstarejši, kovač Varl, „če nisi zadovoljna, da te je rešil Anže, ki reš ne spada prav v našo družbo, pa počakaj, mogoče se privali še Skokolin, ako se ga le ni preveč navlekel!“

„Teško, da ga boste dočakali!“ je menil Peer.

„Pri Karlovčanu sanja o žebljih, če ni obležal kje ob cesti, ako ga je vrgel iz hiše!“ je povedal Andrejec.

Meh je pihal in ječal, kladiva so pela, Mekelj je čakal na mleko in žgance, Peer in Andrejec sta se dobre volje sukala okoli vigenčark, Anže se je pa približal Lenki, se naslonil ob drog, ki se je tam blizu dvigal in podpiral streho. Tako naslonjen je gledal dekle, ki se spočetka ni zmenila zanj in je nemoteno kovala, kakor bi ga ne bilo.

„Lenka!“ je prosil Anže.

Pogledala ga je, ne da bi prenehala s kladivom.

„Lenka, vidiš, tako mi je, kakor bi kovala moje srce, kakor bi razbeljene žeblje zabijala vanj!“

„Ali sem te prosila, da hodi za mano?“ mu je rekla.

„Nisi prosila, a jaz te prosim, da bi me imela rada! Oni te ne ljubi tako kakor jaz! Ti ali nobena!“

„Pojdi, pojdi in pusti me v miru!“ ga je zavrnila.

„Cuj, če ti nisem kot ogljar všeč, pa pustim vse skupaj, saj tudi meni ne bo treba ogljariti, ko mi oča prepusti grunt. Boš videla, ne boš se kesala, ko boš gospodarila na Jamniku, kjer je tako lepo, da vidiš do Ljubljane in še delj in te bo solnce pozdravljalo ves ljubi božji dan, ko bova na njivah in travnikih,“ se je sprostita Anžetu beseda.

„Kajpa, v vaše strmine naj bi šla, kjer še orati ne morete in morate gnoj v koših nositi,“ mu je podsmehljivo odgovorila.

„Tebi ga ne bo treba, vsega znosim sam, Lenka!“ je obljubljal Anže.

„Kroparice nismo za kmete,“ je vrgla kar tako besedo, da bi se ga odkrižala, zakaj neprijetno ji je bilo, ko je toliko z njo govoril.

„Zame boš, Lenka, če se prvo leto ne privadiš kmetovanja, se ga pa privadiš drugo, če ne drugo pa tretje in potem boš kmetovala, da bo veselje in se vigencev še spominjati ne boš hotela! Videla boš, ni ga lepšega stanu, kakor je kmetiški,“ je bil Anže topel in je čakal, da bi mu Lenka dala vsaj malo upanja s prijazno besedo.

„Obljubi mu, no, da pojdeš na Jamnik! Poglej, kako težko čakal!“ se je oglasila Ažmanova Mica, ko je videla, da se Lenka ne zmeni več za Anžeta.

„Pa mu ti obljubi!“ se ji je kratko odzvala Lenka.

„Jaz bi šla še danes, če bi vprašal mene. Nič bi se ne branila! Anže, se pa midva zmeniva!“ se je Mica veselo ponujala.

Lenka jo je postrani pogledala. Anže je ujel njen pogled in je videl, da ji Micine besede niso bile po godu, in je bil zadovoljen in je sklepal, da utegne Lenko le še pridobiti, ker če bi se bila že prav odločila za Miheličevega, bi ji bilo vseeno, kaj govori Ažmanova.

„Nič ne bo, Mica,“ ji je odgovoril, „kar sem rekel, sem rekel. Lenka — ali pa nobena!“

„Anže, kar se reče, se zmerom ne speče. Kdo ve, če me ne boš še kdaj prosil!“ mu je vrnila Mica kakor majčkeno užaljena.

Lenka je ni pogledala, le kladivo je bolj hitro in kakor jezno padalo na žebelj, kar je Anže tudi videl in po svoje razlagal...

V lepo poletno jutro, ki se je medtem zazorilo, je zapel iz zvonika svetega Lenarta navček. Drobno, srebrno je pel, kakor bi tožil in jokal, a ni nikogar vznemiril, zakaj vedeli so, da je pripravljaj Solar tovor in da mu bo zvonilo kake pol ure, dokler ne dospe do Barigle, kakor zvonijo vedno vsakemu, ki tovari v južne kraje.

„Anže, zdaj pa gremo, da bo še nam zvonilo!“ je poklical Peer in že stopil z Andrejcem iz vigenca.

Anže, ki je slonel zamišljen in strmel v Lenko, ne da bi še kaj govoril, se je zdrznil. Pogledal je za tovarišema in ko je videl, da sta že zunaj, je stopil tik do Lenke.

„Zbogom, Lenka! Le pomisli in premisli, kar sem ti povedal, pa mi drugič poveš, kako si se odločila, ko boš mogoče boljše volje in ne boš tako natakknjena, kakor si bila danes, ker so te s to vašo navado razdražili.“

Tako se je poslovil Anže, Lenko lepo pogledal in odšel.

„Bog te nesi!“ je rekla Lenka, a tako tiho, da je ni slišal.

„Zakaj mu nisi glasno povedala, kar misliš?“ jo je podražila Ažmanova Mica.

„Tebe bom vprašala, kako naj govorim!“ ji je vrnila in se ni zmenila več ne zanjo in ne za nobenega, dasi so jo dražili potem kar vsi zapovrstjo, meneč, da imajo pravico, ko je še zmerom zadnja, ki je prišla v vigenca.

Lenka je kovala in kovala žeblje in svoje misli in še svoje srce...

III.

Anže je stopil za Peerom in Andrejcem. Ni ju dobil več pred vigencom, na trgu sta že bila pred znamenjem ob mostu in ga čakala. Počasi je šel za njima in zamišljen, čeprav je bilo mlado jutro tako sveže, lepo in veselo, da bi moralo pregnati sleherno čmernost in vzbuditi razigrano veselje, prekipevajoče v glasen vrisk, ki bi odmel od špika do Zidane skale, katera je že blestela v žarki svetlobi vzhajajočega solnca. Nič ni videl Anže solnca, še navčka ni slišal, ki je pel in pel, zakaj z mislijo je bil pri Lenki in ugibal je, kaj naj bi napravil, da bi bilo prav.

„Stopi, stopi!“ mu je zaklical Peer.

„Saj grem,“ je odvrnil.

„Greš, kakor bi hodil po smrt! Ali ti je Lenka tako zavdala z besedo, ko si ji imel toliko povedati?“ se je Peer še pošalil.

Samo bridko se je nasmehnil Anže in ni nič rekel, ko je došel do njiju in obstal.

„Peer gre k Lipkovim, da si nakupi živeža. Kaj pa ti, ali greš k Miheliču, ali si se premislil?“ je vprašal Andrejec.

„Nič se nisem premislil, grem,“ se je ta trenutek odločil Anže, ki je dotlej še kolebal ob misli, kaj mu porečejo doma, ko jim pove, da Miheliču ne bo več kuhal oglja.

„No, pa pojdimo vsak po svojem opravku,“ je dejal Peer. „Čakali in iskali se potem ne bomo, se že dobimo in dohitimo kje gori v rebri!“

„Prav,“ je bil Anže zadovoljen in krenil proti Miheliču, Andrejec je pa spremil Peera, češ, da si mora zmočiti z žgano kapljico grlo in si jo vzeti nekaj s seboj, da mu ne bo pri kopi nerodno, če bi ga prijela kaka slabost.

„Pa prinesi še zame,“ mu je naročil Anže, „bova že poravnala!“ in je izginil za ovinkom.

„Bom,“ mu je obljubil Andrejec.

Anžetu se zopet ni mudilo. Ko je zagledal Miheličevo hišo, mu je korak kar sam zastal. Premišljal je, kako bi začel, da ne bi s prvo besedo razdražil starega, ki je bil mogočen. Najrajši bi se vrnil in stopil še sam k Lipkovim, da bi z merico žganega dobil pravega poguma, a Peer in Andrejec bi gledala in se mu smejala in še Lenka bi potem zvedela, da si ni upal k Miheliču. Torej mu ni preostajalo drugega, nego odločno stopiti v hišo, ali pa kreniti proti Pibrovcu in za znamenjem v hrib ter dobro stopiti, da bi ga prijatelja ne dohitela in bi jima ne bilo treba pripovedovati, kako ni nič opravil, kar je nameraval.

Cokljanje je zaslišal za seboj. Ozrl se je in videl, da prihaja Mekelj. Ni ga maral čakati. Podvizal je in že je bil pred Miheličem in vstopil.

„Dobro jutro, ali ste že pokonci?“ je zaklical v veži.

(Dalje prih.)

M. N.:

O, ne veruj!

Si videl?

*Mojih ust smehljal se je dotaknil
obrazu tvojega in šinil mimo.*

*Pogled oči je hladno te premeril
in se povrnil v krog družic veselih.*

In ko v nočeh

čez vas je vrisk odmeval,

si slišal, sosed, moj prešerni smeh?

Povsod, povsod sejala sem svoj žar!

ker sem hotela, da bi se uveril,

da zate, mladi sosed, ni mi mar.

*O, ne veruj!
Ust mojih vročih porogljivi smeh,
pogled hladan
le hočeta prikriti,
kako na tebe mislim noč in dan.*

M. N.:

Franc S. Finžgar.

9. februarja je praznoval svoj šestdeseti rojstni dan naš najboljši, v svojih nazorih najbolj zdrav, najbolj klen pisatelj F. S. Finžgar. Vsa dela, ki jih je dal svojemu narodu so prežeta duha zemlje, nepotvorjenega zdravega življenja, zajetega iz kmetske hiše. Njegove povesti in romani so resnični, življenski, dejanja v njih in osebe žive, trpe, se bore in se vesele; vidimo jih, razumemo jih, sledimo njih življenju in sočustvujemo z njim. Zato je morda Finžgar našemu kmetškemu ljudstvu najbolj drag pripovednik. Kdo ne pozna njegovega najbolj razširjenega romana „Pod svobodnim solncem“, kjer

so opisane borbe naših davnih prednikov? In njegova druga dela: Iz modernega sveta, Nad petelina, Dekla Ančka, Boji, Kronika gospoda Urbana, Student naj bo, Prerokovana, Sama, Strici itd.! Njegove ljudske igre: Divji lovec, Naša kri, Veriga, Razvalina življenja, ki jih tudi naši podeželski odri tolikokrat vprizarjajo, so ganile že tisoč in tisoč src.

Pisatelj Finžgar je malone vsa svoja leta preživel med kmetškim ljudstvom, kjer je delal zanj, doživljal z njim in iz njega zajemal. Zato tako globoko pozna našega človeka in ga ljubi. — Rodil se je l. 1871. v Doslovičah pri Breznici kot sin malega kajzarja in

bolj slične Evropi. S tem, ko evropska kultura zmagoslavno prodira v vse dele naše zemlje, tira to razširjanje evropske kulture — ne glede na politično probujanje prekmorskih narodov — Evropo, zlasti gospodarstvo, v vedno večje težave. Kajti kulturni, gospodarski in duševni dvig Evrope zaostaja za evropeizacijo in s tem zvezanim dvigom prekmorskih zemelj. S tem seveda daleko ni govora o propadu evropske kulture, temveč ravno obratno: vsa naša zemlja postaja tako v gospodarstvu kot v omiki vedno bolj evropska in ves svet se danes razvija pod programom evropeizacije.

Vprašanje pa ostane, kako rešiti današnjo industrijsko krizo v Evropi in poljedelsko v baltških, podonavskih in prekmorskih deželah. Večje poljedelske države poizkušajo z industrijalizacijo domovine, manjše pa, ki ne morejo s svojimi proizvodi odločilno nastopati (Jugoslavija in Rumunija; varšavska konferenca) pa z enotnim nastopanjem več držav proti industrijskim državam. Naprednejše kmetijstvo dvigne produkcijo ter zniža potrebo po delovnih močeh, tako da ono na izvozne poljedelske države ne more v tisti meri blagodejno vplivati kot na kmetijske uvozne zemlje. Kot nimajo poljedelsko v krizi se nahajajoče države sigurnega izhoda k izboljšanju, tako velja isto za države s krizo v industriji. Uspešno borbo s prekmorsko industrijo bi omogočil Evropi naprednejši industrijski obrat. Ta je mogoč z izpopolnitvijo in izboljšanjem strojev (ker na surovinah je prekmorje bogatejše od Evrope), vsled česar vrši delo stroj in ne človek. S tem pa ostane zopet rešitev brezposelnosti, ki tare danes zlasti Nemčijo in Veliko Britanijo, na čisto mrtvi točki. Države z mlado ali manj razvito industrijo pa se lahko vsak čas zavarujejo pred tujo konkurenco s potrebnimi zaščitnimi carinami. Tako da ima rešitev današnje industrijske kakor tudi poljedelske krize, vsaj za dogledni čas malo izgledov. Rešitev današnjih gospodarskih kriz pa je težko tudi vsled tega, ker zavzemajo vedno odločnejše politične oblike. Pristaši meščanskega, demokratskega družabnega reda skušajo rešiti današnje gospodarske težkoče na temelju osebne lastnine, osebne ter združnega gospodarstva. Komunisti pa smatrajo današnje krize kot izraz dozorelosti in nevzdržnosti današnjega osebno-gospodarskega sistema, ter osnivajo na to propagando kolektivno gospodarstvo.

Izvor današnje krize industrije in kmetijstva nam kaže torej, kako je svetovna vojna pospešila razvoj in vrgla s tem svetovno gospodarstvo v težko krizo, katere kulturni izvor leži v evropeizaciji vse naše zemlje; politično pa se združuje z reševanjem današnjih gospodarskih kriz borba med demokracijo in komunizmom.

Rr. I. Rosina:

Delokrog slovenske kmetske mladine.

Slovenska kmetska mladina organizirana v Društvih kmetiskih fantov in deklet ima predvsem nalogo pritegniti v svoj krog kmetskega fanta in deklet, ki je odraslo šoli ter je nastopilo pot v življenje.

Ta doba od dovršenega 14. leta naprej do 20. in do ženitve je imenovati pač najkritičnejšo v življenju človeka. V tej dobi, ko človek „začne komaj živeti“, se udarijo temelji k njegovemu značaju in se v glavnem izoblikujejo smernice, v katerih se bo gibalo vse njegovo bodoče notranje življenje.

Ko pa prične vino vreti in kadar se pretaka, je treba vinogradniku največje pažnje. Ko kmetski fant dorašča v mladeniča in moža, ko začuti v sebi vso silo nastopajočega življenja, ko je tako rekoč prvič poln energije in poguma stopil temu življenju nasproti, tedaj je nevarnost največja, da se spodtakne. Marsikdo, ki je padel v tej dobi, ni mogel vstati nikdar več.

Za onega, ki čuti v sebi moč, je nevarnost, da je ne precenjuje, zanikajoč vse okoli sebe. Obvarovati doraščajočo slovensko kmetsko mladino nevarnosti cinizma, ji dati kot misli vodilje vsega življenjskega dela ideale lepote, dela in dolžnosti kmetskega stanu, upeljati jo ne le v ugodnost, temveč tudi v resnost in odgovornost življenja, to je naloga društev kmetiskih fantov in deklet in kmetskega mladinskega pokreta sploh.

Vzgojiti kmetskega fanta v bodočega vzornega gospodarja, sposobnega zadružnika in občinarja, oborožiti ga za nastopajoči življenski boj z znanjem pa tudi z voljo, pogumom in samozavestjo, to je naš namen.

To je veliko etično in vzgojno delo.

Med tem pa, ko drugi učijo in hočejo naučiti, dela pri nas kmetska mladina sama in iz sebe same. Gre predvsem za samozgojo in videli smo ponovno, da vodi ta pot tudi do notranjega zadovoljstva in sreče kmetskega fanta in dekleta.

Druga velika naloga kmetsko-kulturnega mladinskega pokreta je ohraniti čiste in v spoštovanju prenešene tradicije svojega stanu.

Svoječas smo že na tem mestu poudarjali, da so kulturni odnošaji in oblike v katerih živi in dela slovenski kmet edine kulturne oblike v katerih se izživlja Slovenstvo sploh. Prikazali smo, da leži v našem podeželju ves naš kulturni zaklad, ki ga je treba dvigniti,

vsa naša „zadnja beseda“. Odnosaj slovenskega kmetскеga človeka do svoje žene, do otrok, do družine, do vere in države, vse to smo postavili kot predmet znanstvenemu proučavanju in kot vzor in kamen-temelj stanovske samozavesti in ponosa slovenske kmetске mladine.

Mi imamo danes zadoščenje, da se je nujnost tudi čisto znanstvenega dela v tej smeri podčrtala tudi od srani izven meja kmetско kulturnega pokreta (predavanje g. pisatelja F. Finžgarja od 18. I. 1931.)

Tudi v naprej hočemo vzgajati in ohranjati čistokrvnost slovenskega kmetstva, vzgajati in ohranjati — kakor je rekel Stjepan Radič — slovensko kmetско plemstvo.

Tretja velika naloga našega kmetско-mladinskega gibanja je, vzgojiti pri kmetském fantu in dekletu v pojačeni meri čustvo državnosti. Naš kmetски človek in naša kmetská mladina mora vedeti, da ima lastno državo in da je to njena država.

Slovenci smo živeli skozi tisočletje v več ali manj polodvisnem položaju tlačanstva. Ta doba, ki je enkrat za vselej za nami, je zapustila v narodnem našem značaju črte, ki se s značajem samostojnega, notranje popolnoma svobodnega in svobodoljubnega človeka ne morejo vjemati.

Veliko preveč smo bili radi tega pokregani od naših kulturnih in političnih voditeljev in je tega morda dovolj. Res pa je, da tvori to vprašanje vprašanje preporoda slovenskega človeka in slovenstva sploh.

Kmetски pokret stoji na stališču, da je ta preporod mogoče doseči samo iz našega človeka in to iz našega slovenskega kmetskega človeka samega. Vsled tega si je od vsega začetka postavil nalogo napraviti ga za: „svobodoljubnega, po svojem duhu samostojnega za uspešno delo in srečno življenje skrbnega in sposobnega kmeta-državotvorca“.

V dosego tega cilja pa mora slovenski in jugoslovanski kmet iskati in najti v bodočem avtoritetu, ki mu je bila doslej vedno izven njega, v sebi samem, v svoji veri in vesti in svobodni odločitvi.

Vsled tega nočemo in ne moremo vzgajati privzdigovanja klobukov, povešanja oči in pripogibanja hrbtov, vsled tega pa tudi nočemo uvajati sovraštva slojev in stanovske zavisti; kajti eno in drugo je plebejsko. Slovenski kmetски pokret pa je prepričan, da je mogoče rešiti problem slovenskega preporoda, to je, da je mogoče izbrisati iz srca slovenskega kmetskega človeka in s tem slovenstva sploh vsako sled nesvobodne mu prošlosti le, ako se mu da notranjo

svobodo. To notranjo svobodo pa in z njo ves ponos in samozavest skupne državnosti bo zamogel popolnoma zadobiti samo tedaj, ako si bo pridobil ponos in samozavest, ki bi mu ga moral dati, pa mu ga ne daje, njegov kmetski stan sam.

K tej stanovski samozavesti in k temu kmetskemu ponosu pa lahko pride samo po poti kmetskega pokreta. Vsled tega je naše delo državotvorno od vsega početka.

Tudi jugoslovanski Sokol, ki mu je naloga in cilj, zbuditi to državno zavest tudi v poslednji gorski vasi, bo gotovo moral, da preide res tudi srca naše kmetske mladine, iti vsprejeto z jačanjem kmetske samozavesti. Kmetske sokolske čete, zbirajoč samo kmetske fante in dekleta v svoj krog, s posebnim povdarkom kmetske telovadbe (n. pr. proste vaje posnemajoč gibe kosca, žanjic, kopačev, itd.) bodo zato našle v naših društvih kmetskih fantov in deklet vedno vnetih sodelavcev.

V skupnem delu vseh se naj doseže skupni cilj: Duhovno močno, po svojem duhu samostojno, svobodno, za uspešno delo in srečno življenje sposobno jugoslovansko kmetstvo; takšno, kakoršnega si ga je zaželel vladar sam in takšno, kakoršno je največja garancija svobodne, močne in srečne naše domovine.

M. Kovačić:

Zakaj v Sokola?

Vse češče se po preosnovi jugoslovenskega Sokolstva v „Sokola kraljevine Jugoslavije“, posebno pa še po lanskem vse-sokolskem zletu v Beogradu, pojavljajo sokolske edinice na našem podeželju, bodisi v obliki sokolskih čet ali društev. To je znamenje, da je naše podeželje pravilno razumelo želje, ki se gojijo na najvišjem mestu in ki so našle tudi odraza v proglasu kraljevske vlade od dne 4. julija 1930., v katerem je bilo Sokolstvo označeno kot sestaven del vladnega obnovitvenega delovnega načrta. Ponekod kljub snovanju sokolske edinice tistega pravega razumevanja morda ni bilo, ampak je do snovanja prišlo mogoče le, ker je Sokolstvo danes takorekoč „moderno“, ali pa so bili nameni Sokolstva, ki so v tem slučaju istovetni z vladnimi nameni, le nekako podzavestno zasluteni, ne da bi bili prišli osnovateljem prav do zavesti. Hočem zato poskusiti pojasniti, zakaj je za naše podeželje, za našo vas, za naš kmetski narod koristno, ako se oklene Sokolstva. S tem želim pomagati dramiti one speče sile v našem kmetskem narodu, ki se še sploh niso prebudile, oziroma hočem tistim, ki so sokolske

edinice snovali le nekako v podzavestni slutnji njihovega namena, ponazoriti spoznavanje, kaj hoče Sokolstvo in kaj želi potom njega doseči kraljevska vlada.

Sokolska organizacija je predvsem telesno-vzgojna organizacija. Kot taka hoče, ker je vsenarodna, t. j. določena za celotni narod, ne le za posamezne sloje, kolikor mogoče veliko število podincev in tako po možnosti ves narod ohraniti v telesnem zdravju, oziroma privedi ga k njemu. To skuša doseči v prvi vrsti seveda s telovadbo, v drugi vrsti pa tudi z raznimi navodili, kako si urediti življenje higijensko. In to dvojje je baš ono, kar našo vas sili, da izpregleda ter se oprime sokolovanja. Spočetka sicer res ne bo vse tako, kakor bi naj bilo — kar pa ni zadržek, ki bi govoril proti Sokolstvu, ker je vsak začetek težak. Glavna stvar je, da ne izgubimo smotrov iz vidika ter da se jim skušamo vedno bolj približevati. Neovržno dejstvo je, — le odprimo oči in ne varajmo se sami, ker si s tem niti najmanj ne koristimo, pač pa silno škodujemo — in videli bomo, da se na naši vasi živi silno nehigijenično. Higijenična niso niti stanovanja, niti se higijenski neguje telo; higijenski se ne postopa, ako se pojavi v hiši bolezen, higijena je zelo malo znana, kadar se rodi dete itd., itd. Kdo bi naštel vse pomanjkljivosti z ozirom na higijeno! Skratka: človeško zdravje in življenje se na vasi premalo ceni. Sokolstvu je naloga, da ta napačni nazor odpravi, da nauči zdravje in življenje pravilno ceniti ter da pokaže kako se očuvamo boleznimi, kako si življenje pravilno uredimo, da odgovarja zahtevam zdravstvene vede.

So pa še drugi razlogi, ki govore za Sokolstvo. Ni sicer dvoma, da stoji slovenska vas v gospodarskem oziru na zelo visoki stopnji. A vendar še ni vse tako, kakor bi lahko bilo. To se pravi, da se vse pridobitve moderne tehnike, vsa dognanja poljedelskih poskusnih postaj, vsi načini čim racijonelnejše obdelave zemlje in čim racijonelnejšega agrarnega gospodarstva pri nas še ne uporabljajo. V mnogočem niso pred nami le tuje države, ampak prekašajo našo slovensko vas že tudi vasi v naši lastni državi, n. pr. v Vojvodini. Istina je, Sokolstvu ni naloga, biti narodu v vsem tem učitelj. Vendar pa mu je dolžnost, ako svojo nalogo pravilno razumeva, da vsaj opozarja svoje pripadnike na vse moderne pridobitve. Mimorede bodi omenjeno, da tudi naše gospodinjstvo in še marsikaj drugega, kar je posel naših žena in deklet, ni v onem stanju, v katerem bi lahko bilo in kakršno bi pravzaprav moralo biti. Kjer bo Sokolstvo s pravo globino umelo svojo nalogo, se bo tudi temu polagoma odpomoglo. Zato: v vsako vas Sokolstvo!

Opozoriti bi hotel dalje na dve pegi, ki omadežujeta brez pravega vzroka našo vas. To sta: nož in nezakonski otrok. Saj vemo, kako je: ves teden težko delo, v nedeljo pa si poiščemo razvedrila — navadno pri vinu. Bodi vsakomur blagoslovljen kozarec tega božjega daru, bodita mu blagoslovljena tudi dva! Ali dočim — kakor pravi prislovica — krava ve, kedaj ima zadosti, človek mnogokrat tega ne ve. Posledica je ali pesem noža ali pa pot fanta domov, po ovinkih. Čez devet mesecev pa zaveka, kar je zakrivil ovinek, potem je seveda prepir, nesreča in sramota! Kjer pa se je na vasi usidralo Sokolstvo, tam so se običajno kmalu pokazale dobre posledice. Med tednom za telovadbo ni časa, torej se mora za njo porabiti nedeljski popoldan. Ne morem si misliti boljšega razvedrila nego je sokolska telovadba in boljše družbe nego je sokolska. Ni tedaj nevarnosti, da bi zapel svojo žalostno pesem nož, in tudi ni nevarnosti, da bi se fant, ki se je v 2 do 3 urah pošteno natelovadil, vračal domov po ovinkih.

In končno: Sokolstvo je tudi narodnostno vzgojna ter izobraževalna organizacija. Ni mu sicer namen, da strankarsko-politično vzgaja svoje pripadnike, ker mu je edina politika krepka, zdrava narodna država ter nje ohranitev. Vendar pa stremi za tem, da ima vsak njegov pripadnik svoj lasten, trden in stalen politični nazor. Pušča svojim pripadnikom politično svobodo, hoče jih pa iztrgati iz rok demagogov, tako da ima vsak član Sokolstva, kadar se kot posameznik politično udejstvuje, vedno pred očmi omenjeni najvišji politični cilj ter samostalno presodi, kako se naj odloči in kaj naj stori. Sokolstvo vrši to izobraževalno delo seveda po sokolsko, izogibajoč se vsaki strankarski gonji, vedno le odpirajoč svojim pripadnikom oči ter navajajoč jih k mišljenju s svojo glavo.

In če se bo v naši vasi uresničilo načelo „Kdor Jugoslovan, ta Sokol!“ — potem se bodo dobri plodovi sokolskega dela kmalu pokazali. Potem bo tudi naša vas na novo vzcvetela in bo dokazala, da je vredna izročil svoje mnogokrat mučne, ampak vedno svetle preteklosti.

Fjodor Mihajlovič Dostojevski

je umrl pred 50 leti dne 9. februarja 1881 v Petrogradu. V svojih romanih je razkrival najbolj skrite globine človeških duš. Njegova dela so med največjimi, kar jih premore svetovna literatura in so prevedena na vse jezike. Kdo ne pozna njegovega najslavnejšega romana „Zločin in kazen“?

Predsednik Českoslovaške republike prof. Tomáš Masaryk

je bil 31. januarja imenovan častnim doktorjem naše ljubljanske univerze. Ni ga Slovana, ki bi imel za naš narod toliko zaslug kot jih ima predsednik Masaryk. Že pred vojno, ko je bilo naše osvobojenje še zelo daleč, je bil Masaryk borec za pravice svojega naroda in za našo pravično stvar. Po njegovi zaslugi so bila že pred vojno v vsem kulturnem svetu izpodkopana tla Avstriji. Med vojno je bil posredovalec sodelovanja med Čehoslovaki in Jugoslovani. Po njegovi zaslugi je vstalo čehoslovaško-jugoslovansko geslo: Zvestoba za zvestobo. Poleg zaslug na političnem polju ima tudi zasluge kot vzgojitelj,

vodja in učitelj naše akademske omladine.

Mano:

Gospodinjstvo.

Pleteno pohištvo. Odkar je pri nas razvito pletarstvo, imajo mnoge kmetske hiše stole, mizice in košare pletene iz vrbovih šib. Ako se ti taki predmeti zamažejo in porumene, jih osnažiš takole: Narēdi močno milnico brez sode. S to milnico pohištvo krtači in ga potem izperi z vročo vodo. Nato posiplji vrbje z

žveplenim prahom in pusti, da se posuši. Nazadnje odstrani še žveplo s čisto mehko krtačo.

Lep porcelan, ki ima zlate ali barvaste okraske, pomivaj v vodi brez sode. Soda bo kmalu razjedla vse okraske in risbe na posodi.

Glavnike moramo večkrat oprati. Namočijo jih v vodo, v katero si vlila malo salmijaka. Potem izperi s čisto vodo.

Kuhinja.

Vanilna krema je kaj redilna jed za bolnike. Deni v lonec 2 dcl (nekaj manj kot $\frac{1}{4}$ l) mleka, 10 dkg sladkorja (3 žlice), 6 rumenjakov, 1 dkg fine bele moke in eno vanilijo. Lonec s to vsebino deni v vrelo vodo in stepaj kar je v njem s šibico tako dolgo, da se precej zgosti. Potem odstavi z ognja, stepaj nekaj časa še na hladnem in zlij v 6 skodelic.

Krompirjevi rezanci. Olupi krompirja, skuhaj ga in ga pretlači skozi stroj ali pa z valjarjem. Dodaj soli, eno jajce in precej bele moke ter vse skupaj pogneti v testo kot za krompirjeve cmoke. Razvaljaj to testo za nožev rob debelo in zreži ga takoj na precej široke krpe ali rezance, ki jih skuhaj v veliki množini vode, da se ti ne sprimejo.

Kako se obnašamo.

Danes bom načela poglavje, ki je za nas ženske — vsaj tako trdé moški — posebno kočljivo: Kako in o čem se pogovarjamo. Ni tako hudo, kot nam očitajo moški. Poznam žene in dekleta, ki nikakor niso klepetave, temveč so resne, preudarne in tudi v moški družbi zaostajajo v govorljivosti. Nasprotno sem imela priliko opazovati družbo samih mož, ki so govorili in pripovedovali kar vse vprek in ni bilo nikogar, ki bi poslušal. Seveda „čitanje levitov“, ki jih včasih zaslužijo, jim ni všeč. In kadar se taka-le ogorčena ženica po pravici znese nad možem, je ta v zavesti svoje krivde kar tih.

Toda, da ne bo nesporazumljenj: Srebrn je golk, a zlat je molk — naj velja za nas vse. In potem — kdor mnogo govori, ta, ali mnogo ve ali pa ima zelo bujno fantazijo, to se pravi, da včasih tudi laže. Velika govorljivost se včasih kaj rada izprevrne v bahavost. Zato ne govori mnogo o sebi, o svojih ugodnih razmerah, o svojih uspehih in svojih zaslugah. Prilagodi se vsaki osebi s katero govoriš, in skušaj govoriti o tem, kar njo zanima. Seveda pri tem ne smeš siliti vanjo z vprašanji o njenih zadevah, posebno če so zanjo neprijetna, ne vprašuj po gmotnem stanju, po položaju, ki ga zavzema itd. Ne laskaj se preveč in ne hvali pretirano svojega sobesednika, ker pretiravanje nikdar ne izgleda odkritosrčno. Tudi ne rabi v pogovoru izrazov „prekrasno“, „čarobno“, „kolosalno“, ako res ni tako. Prav nelepo je, posebno za dekleta, ako v družbi kvantajo. Tudi poslušanje opolzkega govorjenja in glasno smejanje k takemu pripovedovanju je slabo spričevalo za dekleta. Sploh je neprestano in glasno smejanje — v tem naša dekleta res mnogo greše — znak neresnosti in kaj male inteligence. Bodimo vesele in živahne, smejmo se pa takrat, kadar je res vredno smeha. Tudi, kadar si dobre volje, se iz nikogar ne norčuj. S tem človeka osmešiš, mu

vzameš vrednost pred ljudmi in mu provzročiš žalost in jezo. Morda se ti bodo poslušalci smejali, bolj cenili pa te zato gotovo ne bodo. Tudi je precej ne-tečno, ako večkrat pripoveduješ ene in iste šale in dogodbice. — In sedaj nekaj važnega! Ne izklepetaj, kar se ti je zaupalo, kar si kje videla ali slišala. Očita se nam, da ne znamo molčati, da ne znamo obdržati ničesar zase. Tukaj vas pa res ne morem zagovarjati. Ali je res taka žilica v nas, ki nas sili, da takoj zaupamo — seveda tudi pod obljubo stroge molčečnosti — da smo videle to in to, da smo slišale sledeče, da nam je „onga“ zaupal tole skrivnost. Koliko preprirov, sovraštev, jeze in žalosti je izšlo iz te naše nesrečne slabosti! Potrudimo se vendar, premagajmo se in obdržimo tajnost, ki nam je bila zaupana, res zase. Zavedimo se, da smo kot sopoznavalke kake tajnosti nekako vzvišene nad drugimi, ker nas oni, ki se nam je zaupal, ceni nad ostale in da tega njegovega zaupanja pod nobenim pogojem ne smemo izdati. — Nikdar ne pokaži, da ti je pogovor dolgočasen. Če s kom govoriš, ne zehaj, ne glej na uro, ne listaj po knjigi, ne čitaj. Dober družabnik ni le tisti, ki dobro pripoveduje, marveč tudi tisti, ki zna pazljivo poslušati. — Ne govori o stvareh, ki jih ne razumeš, da ne boš osmešila. Ne rabi tujih izrazov, ker se ti lahko zgodi, da jih napačno izgovoriš ali pa nepravilno rabiš in s tem izzoveš veselost ali pa vtis, da si domišljava. Govori počasi, premišljeno, ne preblizu sogovornikovega obraza; ne mahaj pri pogovoru z rokami, ne škropi okrog sebe slino, ne prijemaj sogovornika za obleko, za gumbe ali za roko. Ne segaj nikomur v besedo, ampak počakaj, da oseba, s katero govoriš, pove, kar se je namenila, potem povej svoje ali ugovarjaj. Kadar sediš pri jedi, ne pripoveduj stvari, ki bi komu utegnile zagabiti jed ali pokvariti apetit.

Organizacija

Iz Zveze. Po novem letu se je delo naših društev v okolici Ljubljane zelo poživilo. K temu je precej pripomogla ustanovitev ljubljanskega pododboja, dalje pa tudi redni občni zbori društev. Ti zbori in sestanki so bili redno zvezani s predavanji zastopnikov Zveze kmetskih fantov in deklet. Sredi januarja se je vršil občni zbor društva kmetskih fantov in deklet v Beričevem. Zborovalci so se sestali pod gostoljubno streho g. Grada, gostilničarja in kmetskega posestnika v Beričevem. Obisk je bil razveseljiv. Posestniki so dodobra napolnili sobo. Zborovanja pa sta se udeležila tudi s strani Zveze dva delegata, in sicer odbornik tov. Kramar in podpredsednik dr. Maček. Iz poročil je razvidno, da je društvo tekom leta še precej dobro uspevalo. Predvsem so se njegovi člani redno udeleževali društvenih in Zvezinih prireditiv. Blagajniško poslovanje je bilo precej živahno v zvezi z lepo uspelo igro, ki je vrgla tudi lep dobiček. Posebno pa je društvo ponosno na zemljišče, s katerim razpolaga. Namerava namreč v kratkem zgraditi svoj lastni domek, za kar ima tudi že nekaj stavbnega materijala. Navzoči člani so izjavili pripravljenost pomagati pri gradnji z lastnim delom. Za enkrat pa je obveljalo, da se to odloži toliko časa, da se nabral potreben denarni fond. Seje so se vršile redno. Število članstva se drži na stari višini. Pred zaključkom

je spregovoril pozdravne besede tov. dr. Maček, ki je opozoril društvo na njegovo važno nalogo, ki mu pripada med ostalimi društvi kot okoliškemu društvu. V kratkih potezah je očrtal pomembnost novega časa in njegov duh, ki zahteva, da se kmetska mladina usposobi za gospodarsko in za samostojno javno delo. Zbor je izrekel zaupnico lanskoletnemu odboru, ki je ostal tudi za letos isti.

Dne 18. januarja se je vršil **sestanek ljubljanskega pododbor**a. Udeležba je bila lepa. Predaval je dr. Srečko Goljar o gospodarskih krizah v preteklosti in sedanosti. Predavanje je bilo lepo zasnovano ter s praktičnimi primeri pojasnjeno. Obenem so se obravnavali tudi vzroki in razlogi sedanjega težkega gospodarskega stanja, predvsem tudi, v kolikor se tiče kmetkega stanu. Po tem predavanju so vsi poslušalci posetili javno predavanje našega pisatelja F. S. Finžgarja, ki je v dvorani kina Matice predaval o slovenskem kmetu. To predavanje je trajalo preko 12. ure ter je našim članom izredno ugajalo. S tem je bil dopoldanski program izčrpan. Vršiti bi se morala še seja, pa so jo tovariši preložili na sledeči sestanek.

Zborovanje Kmetke prosvete v Ribnici. Svoj drugi zbor je Kmetka prosveta priredila dne 11. januarja 1931. v Ribnici. Zborovanje se je vršilo v sokolski telovadnici in je bilo izvanredno dobro obiskano. — Predsedujoči je zborovalcem v kratkih besedah pojasnil cilj zbora. Nato je prevzel uvodne besede g. minister na razpoloženju Pucelj, ki je v lepem govoru izvajal smernice državne šolske politike. S posrečeno primero delitve vzgoje na rodbino, versko zajednico in narodno državno zajednico, je pokazal na tri osnove, iz katerih se vrši plodovita vzgoja našega človeka. Opozoril je na velike vrednosti, ki jih daje posamezniku in narodu prva vzgoja, pri materi in očetu, potem vzgoja, ki jo dobiva posameznik kot član verske zajednice in končno podčrtal dolžnosti, ki jih imamo napram narodu in državi, ki tudi vršita prevažno vzgojno nalogo. Posebno je opozarjal na vlogo, ki jo vrši v šolski vzgoji država, z državno šolsko politiko.

Po govoru g. Puclja, ki je žel viharne odobravanja, je razložil dr. Janže Novak osnovne smernice Kmetke prosvete. Predvsem je pokazal, da med kmetom in delavcem, ki sta korenika in steber našega naroda, ni nobenega prepada, kakor so ga umetno ustvarjali razni predsodki. Njuni gospodarski interesi so nujno skupni, zato mora biti tudi med kmetom in delavcem volja in razumevanje za skupno delo. Svoja izvajanja je utemeljil s primeri iz dejanskega življenja. Buditi razumevanja za delo in za naloge, ki jih imata v narodu in državi kmet ter delavec, usposabljanje kmeta in delavca za delo v javnosti pa je namen Kmetke prosvete. Zato se nadeja, da bo ta novi pokret našel tudi med Ribničani popolen odmev in podporo.

Zborovanje je bilo nato zaključeno, sporazumno pa sta se sestavila pripravljalna odbora za pododbor Kmetke prosvete in za pododbor Zveze kmet. fantov in deklet.

Kmetka prosveta v Kamniku. Dne 25. jan. se je vršil v Kamniku zbor Kmet. prosvete, ki ga je obiskalo veliko število kmet. fantov in mož, pa tudi Kamničani so prihiteli v lepem številu. Državno oblast je zastopal srezki načelnik dr. Ogrin. Prvi govor je imel bivši minister I. Pucelj, ki je v stvarnem in dovršenem govoru razvil smernice prosvetnega dela in vzgoje našega kmeta in delavca v nacionalnem oziru. Kmetka prosveta ima za cilj poglobljanje Slovenije, ki je državni branik na zapadu, v državljansko vzgojo, ublažitev sporov, ki nas med seboj ločijo, dvig optimizma in graditev idealizma. — Drug govornik je bil dr. Janže Novak, ki se je dotaknil gospodarskih, kulturnih in socialnih problemov kmeta. Naša zemlja je v produkciji pasivna, od 150 tisoč gospodarstev je 110 tisoč takih,

ki družin ne morejo prerediti. Zato se mora drž. vzgoja posvetiti predvsem malemu kmetu in delavcu. — Tretji je govoril dr. I. Potokar o Sokolstvu, o pomenu Sokola na deželi in žel pravitako veliko odobravanje kot prva dva govornika. — K sklepu je v lepih poetičnih besedah govoril o narodnostni vzgoji še učitelj g. Urbančič. Točno opoldne je bilo zborovanje zaključeno in so se vsi udeleženci razšli s prepričanjem, da je bodočnost kmetova.

Pismo dveh članic, ki sta se udeležili deklškega tečaja v Eberhardu pri Bratislavi. Ta tečaj za dekleta se je vršil od 2. novembra do 14. decembra minulega leta. Imeli sva srečo, da sta nama bili dodeljeni dve mesti na tem tečaju in tako sva se polni pričakovanj in navdušenja podali med češke in slovaške sestre.

Prijazno so naju sprejeli v „Zemědělskem muzeju“ v Bratislavi, kjer sva se hitro seznanili z najinimi bodočimi tovarišicami, ki so tudi prihajale z vseh strani Čehoslovaške, da se prijavijo v tajništvo. Popoldne pa smo se odpeljale z avtobusom v Eberhard, prijazen trg, 19 km oddaljen od Bratislave. Tu stoji obširna graščina, nekdanja last madžarskega barona, a sedaj že sedem let državna gospodarska šola. Tu so nas nastanili in tu se je vršil naš deklški tečaj.

Prvi večer so bili slavnostni govori odličnih govornikov, med njimi tudi ministra dr. Štefaneka. Po prisrčnih pozdravih so nam želeli vsi mnogo uspehov, vzpodbujali so nas, da pazljivo sledimo predavateljem in se tako okoristimo s koristnimi nauki in nasveti, ki jih bomo rabile v življenju, kot žene, gospodinje in društvene delavke. Bilo nas je 31 deklet.

Takoj drugi dan, 3. novembra, pa se je začel reden pouk. Štiri tedne smo imele sama predavanja, zadnja dva pa smo kuhale in šivale. Imele smo 30 predavateljev in predavateljic za sledeče predmete: Gospodinjstvo, mlekarstvo, vrtnarstvo, higijena žene, zdravstvo vobče, ženske pravice, nega dojenčkov, sadjarstvo, zgodovina, literatura, naloge deklet pri raznih društvih, posebno kmetskih društvih, in še mnogo drugih, zelo koristnih in zanimivih predavanj je bilo v tem kratkem času. Dnevno smo imeli osem do devet ur predavanj, pa tudi telovadile smo in dvakrat na teden smo morale predavati me in polušali so gg. profesorji. Seveda tukaj ni šlo vsaki gladko.

V začetku sva bili seveda precej nerodni v razumevanju in občevanju s svojimi slovaškimi tovarišicami, a nazadnje sva postali že celi Slovakinji. Ob večerih smo imeli domače kinó predstave, dvakrat pa smo šli v Bratislavo v gledališče in k zvočnemu filmu. Večkrat smo naredili izlete, na katerih smo si ogledale razne znamenitosti in ustanove. Prirredili smo tudi Miklavžev večer, ki nam je prinesel mnogo darov in veselja. Za zaključek tega kurza pa so uprizorili fantje gospodarskega tečaja skupno z našimi dekleti gledališko igro. Po igri so nam pripravili krasno odhodnico, poslovilni večer, kajti drugi dan je bil določen za odhod. Zopet so nam toplo govorili naši predavatelji, posebno so nam segale v srce besede ge. ravnateljice, ki nam je bila ves čas tečaja kakor prava mati. Bile smo kakor doma in dekleta med seboj smo se počutile kakor sestre. Zato je bilo ob tej priliki vsako oko solzno. Vsako slovo je težko in tudi to je bilo.

Mnogo krasnih dni smo imele na tem tečaju, ki ima namen vzgojiti dobre žene, dobre gospodinje in prostovoljne učiteljice, društvene delavke, ki bi na deželi z besedo in zgledom delovale in učile po društvih mladino, ki naj pripravlja svojemu narodu lepšo bodočnost.

Zvezi društev kmetskih fantov in deklet se prav prisrčno zahvaljujeva, da nama je omogočila obisk tega prekoristnega tečaja in ji obljubiva, da bova tudi

midve marljivo delovali, v našem društvu, kar si štejeva v prijetno dolžnost. Zdaj se šele dobro zavedava, kolikega pomena so taki tečaji za dekleta.

Z željo, da bi se tudi pri nas začeli prirejati taki tečaji za dekleta, sklepa najino poročilo in pozdravljava vse fante in dekleta, ki so voljni pomagati in graditi z društvenim življenjem našemu kmetškemu narodu lepšo bodočnost.

Milena Žnidaričeva in Marta Plepelec.

Središče ob Dravi. 18. januarja smo imeli 2. redni letni občni zbor, kate-rega se je udeležilo 62 članov in članic. Predsednik je pozdravil navzoče in podal svoje poročilo. Sledila so poročila tajnika, blagajnika in nadzornikov. Iz prvega poročila posnemamo sledeče: V preteklem letu je imel odbor 9 sej, drugih prireditev (predavanj, članskih sestankov, izletov, zabavnih večerov, tečajev) pa je bilo 18. Ustanovili smo kolesarski odsek, 15. avgusta smo priredili veliko kmetško veselico s tekmo, kolesarsko dirko ter igro, srečolovom in plesom v Sokolskem domu. Na tečaj v Bratislavo smo poslali dve članici, v organizatorični tečaj v Ljubljani pa 3 člane. Dopisov smo prejeli 59, odposlali pa 69. Društvo šteje 109 rednih in 78 podpornih članov in članic. Širili smo „Grudo“ in „Kmet. matico“ in pridobili obema lepo število naročnikov. — Blagajnik je poročal, da imamo denarja 3213 Din, ki smo ga naložili v hranilnico. Tovariš nadzornik predlaga absolutorij. — Pri volitvah smo izbrali stari odbor. — Ako se priglasijo zadostno število članic, priredimo kmetijsko-gospodinjski tečaj. V Sokolskem domu imamo plesne vaje, ki jih vodi tov. Joža Veselko. — Tovarišica M. Žnidarič poroča o tečaju v Bratislavi in o lepih vtisih, ki sta jih prinesli s tov. M. Plepelec iz Čehoslovaške.

Tekom obč. zbora je stopil med nas tov. dr. Rosina, ki je prišel od Sv. Bolfenka, kjer se snuje novo društvo in poprosil za besedo. V navdušujočem govoru je bodril članstvo k delu. Zdaj, ob razmahu kmet. pokreta je čas, da dvignemo sami sebe, da prebudimo našo mladino k samozavesti. — Po tem govoru je predsednik zaključil obč. zbor in povabil vse prisotne na družabni večer v gostilno tov. K. Horvata.

Ivo Škorjanec, tajnik.

V Notranjih goricah se je dne 1. februarja vršil občni zbor društva kmetških fantov in deklet, združen s predavanjem g. dr. Srečka Goljarja o davkih, ki se tičejo kmetškega stanu. To predavanje se je vršilo dopoldne, popoldne pa se je udeležil zbora predsednik Zveze tov. dr. Maček, ki se je te prilike poslužil, da je razložil prijateljsko stališče Zveze kmetških fantov in deklet napram pokretu Sokola in ustanavljanju sokolskih edinic po deželi. Občni zbor je obravnaval dnevni red. Poročila so pokazala, da je sicer društvo delalo, da pa je bilo zanimanje članstva vendarle premajhno, da bi se mogla izvršiti kaka prireditev večjega obsega. Društvo se je redno udeleževalo Zvezinih prireditev in sta tudi dva naša člana bila udeležena pri zadnjem organizatornem tečaju Zveze. Z ostalimi domačimi društvi se naše društvo najlepše razume in tudi sodeluje. Število članstva je ostalo neizpremenjeno, vendar pa bi se moglo in moralo povišati, če bi hoteli društveno delovanje poživiti. Po zaključku poročil je bil izvoljen ponovno stari odbor. Nato je tov. dr. Maček očrtal dolžnosti, ki jih ima društvo napram Zvezi in napram celemu mladinskemu pokretu posebno z ozirom na svoj okoliški položaj. Po razpravi o Sokolu v vasi, so navzoči, med katerimi se je nahajal tudi celotni pripravljalni odbor za ustanovitev Sokola, ugotovili kot najprimernejše, da se v vasi ustanovi Kmetška sokolska četa in da se delo med celoto in med našim društvom vrši v popolnem sporazumu in vzajemnosti. Obenem so bili sprejeti sklepi, s katerimi naj bi se med vsemi društvi v vasi omogočilo sodelovanje za povečanje odnosno zgraditev skupnega društvenega doma. S tem je društvo postavilo de-

lavni program za bodoče leto v zvezi z ostalimi nalogami, ki jih je posebno glede raznih tečajev in radi kmetškega tiska očrtal tov. Maček, glede dela na vasi pa zboru prisostvujoči šolski upravitelj g. Lovše. **Rezika Aličeva**, tajnica.

Zapoge pri Smedniku. Nismo se še oglasili v naši „Grudi“, a trdno smo prepričani, da nam bo morala v bodoče večkrat dajati prostora za naša poročila. Saj prihaja med nas že dalj časa in smo z njo prav zadovoljni. Prepričani smo, da je Gruda edini primerni list za naša dekleta in fante, in zato upamo, da se njeni naročniki v naši vasi pódvoje.

Čeprav nismo imeli pri nas še društva kmetških fantov in deklet, nam je Zveza omogočila, da smo se mogli trije udeležiti prvega prosvetno organizatoričnega tečaja v Ljubljani. Taki tečaji so zelo potrebni in koristni za naš pokret, kar ve in ceni vsak udeleženeec. Zvezi pa se zahvaljujemo najprisrčneje za vso požrtvovalnost, ki nam jo je izkazala.

Po daljšem pripravljanju smo se tudi pri nas zbrali 18. januarja na ustanovni sestanek društva kmetških fantov in deklet. Zbralo se nas je preko 60 poslušalcev, kar je za našo vas veliko. Tov. dr. Janže Novak je ob tej priliki prihitel med nas in nam z jasnimi in prepričevalnimi besedami obrazložil veliki pomen in namen društvenega gibanja in delovanja na vasi. Z navdušenjem smo ga poslušali in takoj nato izvolili sledeči pripravljalni odbor: Jernej Jerman, predsednik, Alojz Hočever, Alojz Bida, Jože Bilban, Janez Marše pa odborniki.

Tako je zastavljen tudi pri nas plug kmetškega pokreta, ki naj čimpreje zorje v sleherni vasi ledino kmetške nezavednosti in brezbriznosti v javnem udejstvovanju. Nadomestiti jo mora kmetška samozavest, vzbujenje vztrajne kmetške mladine. Na delo torej, tovariši in tovarišice!

A. H.

Št. Jurij ob Ščavnici. Društvo k. f. in d. je imelo 18. januarja 1931 svoj redni občni zbor. Letos smo nekoliko pozni, pa smo vkljub temu opravili. V preteklem letu smo imeli tri dramatične prireditve, dva tamburaška koncerta, peš izlet v Kapelo, kjer smo si ogledali banovinsko trsnico in drevesnico. Udeležili smo se „kmetškega praznika“ v Zagrebu ter tik pred občn. zborom priredili kletarski tečaj. Skupaj s S. K. J. imamo pevski zbor, ki je že ob dveh prilikah pokazal dokaj dobre uspehe. Poleg tega je storila tudi knjižnica svoje, ki razpolaga z okrog 800 knjigami.

Na občnem zboru je bil izvoljen sledeči novi odbor: Predsednik Ivan Klemenčič, podpredsednica Lojzka Domanjkova, tajnik Ivan Nemeč, blagajnik Tone Markovič, knjižničar Cenci Horvat, podknjižničar Lovro Korošak; odbornika: Tone Urbančič in Marica Vrbnjak. Namestniki: Tone Pintarič, Franci Fras, Jakob Domanjko, Karl Lukovnjak. Načelnik tamb. odseka: Drago Korošak, načelnik dram. odseka Iv. Nemeč. Nadzornika: Pavlina Nemeč, Avgust Filipič.

Novi odbor si je stavil v nalogo čim intenzivnejše delovanje, tako da bo imela kmetška mladina — članstvo, res ono kar je društvo programatično dolžno izpolniti. Pozivamo pa tudi članstvo, da se bolj živo zanima za vse društveno delovanje, kajti le v složnem delu lahko pričakujemo procvit društva, posebej pa še napredek vsakega poedinca. Poudariti moram, da je prospah vasi odvisen samo od višine prosvete kmet. mladine, ki pa jo edinole, brez ozira na levo in desno, lahko nudi D. k. f. in d. Kmetška mladina, zavedaj se, da so vse druge organizacije, ki imajo krinko „kmetstva“ na sebi — prazen nič, da je v dravski banovini samo „Gruda“ naš list. Zavedajmo se kraljevih besed: „Vas je vse —“!

I. N.

Pogovor v ječi. A: No, moj dragi, zakaj so te zaprli?

B: Sem prehitro vozil. In ti?

A: Sem prepočasi vozil.

B: Kako? Ne razumem!

A: Enostavno! Ukradel sem avto in sem z njim tako počasi vozil, da me je policija ujela.

Razlog. Mali Janezek hodi že pol ure po domačem kolodvoru in čaka na vlak. Zopet stopi k postajenačelniku, katerega diči lepa, dolga brada, in ga vpraša, kdaj pride vlak.

„Poba, saj sem ti že štirikrat rekel, da pride vlak ob 10 pa 55 minut,“ ga jezno zavrne postajenačelnik.

Vem, vem, — pravi deček —, samo tako zelo mi ugaja, če se ziblje vaša brada, ko izgovorite besedo petinpetdeset.

Čudno. A: Konj, ki sem ga včeraj od vas kupil, je danes poginil.

B: Čudno, tega dosedaj pri meni še nikoli ni storil.

Podobnost. Možiček, glej, ali ni naš Janezek na las podoben meni?

Ne zdi se mi.

Kako to, da ne?

Ker od svojega rojstva še ni izustil besede.

Na pravega je naletel. Hahemanna, izumitelja homeopatije, vpraša nekega dne bogat angleški lord za zdravniški nasvet. Hahemann pazno posluša bolnikovo pripovedovanje, končno vzame neko steklenico, jo odmaši in pomoli lordu pod nos. „Poduhajte.“ Lord poduha. — „Tako,“ reče Hahemann, „ste že ozdravljeni.“

Lord je ves presenečen, se pa kmalu zave in vpraša: Kaj sem pa dolžan?

„Tisoč frankov.“

Brez obotavljanja vzame lord iz listnice bankovec za tisoč frankov in ga pomoli Hahemannu pod nos. „Poduhajte.“

Hahemann poduha.

„Tako, ste že plačani,“ reče lord in spravi tisočak nazaj v listnico.

Razlaga. Oče, kaj pa je pravzaprav razlika med optimistom in pesimistom? Ja, kako ti naj to raztolmačim. Predstavljam si bohinjki sir. Optimist vidi samo sir, pesimist pa samo luknje v siru.

Tako je! A: Ne pustim si od nikogar dajati nasvetov in navodil. Pri meni doma odločam jaz sam.

B: Prav lepo. Jaz sem tudi še samec.

med zlatom in človekom, med materijo in duhom. Zemlja pa je in ostane temelj vsake človeške združbe. — O delu naših mladih, o društvih kmetijskih fantov in deklet piše St. Tomšič. Zelo pohvalno opisuje našo težnjo po samoizobrazbi in naše kulturno udejstvovanje. — Ing. Teržan piše o kmetu, krizi in delu in priporoča, naj kmet bolj pazi na kakovost pridelkov, potem šele na količino, ki naj jo doseže z naprednim kmetovanjem. Pri vnovčevanju pa naj si pomaga potom združništva. — Dr. Spiller Muys podaja pregled novejših kmet. zakonodaje. Iz tega članka se bo vsakdo lahko poučil o zakonih, ki se tičejo njegovega gospodarstva. — M. Kovačičev članek „Sokolstvo na kmetih“, bo vzbudil zanimanje naše mladine, ki že povsod snuje sokolske čete. — Dr. F. Derganc piše o čarovnikih in čarovnijah ter o praznoverju. — Poseben članek je prinesel koledar o naših dušnih nadpastirjih — škofih. — Končno sledi pregled vseh važnejših političnih dogodkov v preteklem letu.

Gasparijeva povest „Cesta“ nam podaja življenje Tita, otroka kmetijske hiše, ki zraste sam iz sebe, brez prave vzgoje, študira, ljubi, trpi in umrje, ubit po nedolžnem, ko brani življenje tistega, ki mu je ugrabil dom. Dejanje se razpleta tudi med vojno in nam večkrat prikljče v spomin vse doživljene grozote.

Dr. Lavo Čermelj: „Ljudska astronomija“ je knjiga, ki že sama zasluži, da si bil letos naročnik Kmet. matice. Bogato opremljena s slikami, kolikor mogoče poljudno pisana, bo vzbudila v čitalcih zanimanje za svetovja, ki so nam tako neizmerno daleč, a jih v jasnih nočeh tako često občudujemo. Tvarina ni taka, da ne bi zahtevala možganov pri čitanju, vendar mislim, da se bo vsakdo potrudil da gradivo zajame in razume.

„Dvig uboge gmajne“ od A. Zalaznika je zgodovinski pregled razvoja našega kmeta, t. j. našega naroda, opis njegovih bojev za osvoboditev izpod jarmov, ki so ga tlačili. Boji s sosednimi narodi, kmetijski upori, trpljenje kmetov pod Turki, upor graščinskemu biču in vse muke do današnjih dni, so opisani v tej zanimivi knjigi.

Vse štiri knjige so dragocena izpopolnitev vsake domače, posebno kmetijske knjižnice. Da omogoči nabavo knjig tudi revnejšim, je Kmetijska matica znižala naročnino na 20.— Din. Ta cena je za štiri knjige tako nizka, da se tistim, ki niso dobre volje, nikakor ne bo mogoče izgovarjati.

M. N.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Rezervirano!

za

Philips-Radio

---

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Pazite pri nakupu šivalnih strojev na najboljšo znamko in to je **PFAFF!**

PFAFF šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno tudi na obroke pri trrdki

Ign. Vok, Ljubljana

Tavčarjeva ul. 7 ali v podružnici
Kranj in Novo mesto.

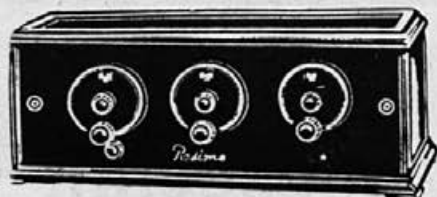
Poduk v vezenju brezplačen!

☛ Predavanja, napoved vremena, napoved časa, petje, godba

vsak dan v vaši sobi!

Nabavite si pri nas dober radijski aparat

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

Glasbica
v vsak dom

Največja odpr. trrdka glasbil v Jugoslaviji:

Meinel & Herold

Tvornica glasbil, gramofonov in harmonik

prod. podružnica

Maribor št. 173

daje Vam lepo doma

temeljnit pouk

v igranju kakega instrumenta potom pismenega tečaja. Zahtevajte takoj naš veliki

brezplačni katalog

ki Vam da vsa pojasnila.

Dopisujte v „Grudo“

**o delu v Vašem društvu
o razmerah v Vašem kraju
o željah naših naročnikov.**

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, vošeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Plovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pridobite „Grudi“ -

vsaj enega novega naročnika!

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
all risbah
izvrsuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST-DEU
LJUBLJANA-BALMATINOVA 15

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% , brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8–12 $\frac{1}{2}$ in od 3–4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8–12 $\frac{1}{2}$ ure.

